

ανανεώσεως της συνειδήσεως. Όλες σχεδόν αυτές οι δέσμες κανόνων έχουν αναφορά και στηρίζονται σε αρχαίους ηθικούς κώδικες των μεγάλων θρησκειών.

Η «Οικουμενική Διακήρυξη μιας Παγκόσμιας Ηθικής» (Universal Declaration of a Global Ethic) του L. Swidler, με άλλη διατύπωση και άλλες εμφάσεις τονίζει την ελευθερία, την αξιοπρέπεια, τον σεβασμό προς όλα τα όντα, έμβια και μη, την οικουμενική αγάπη, την ανεξίτηλη και την ανάγκη διαθρησκειακού διαλόγου. [...]

Ανακτήθηκε από:

http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/explanatory/anastasios_giannoylatos_seeking_for_universal_values.htm

Προσευχή του Χριστού για τους μαθητές Του

21 [...] ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Ιω 17, 21.

21 [...] ὥστε να είναι ὅλοι ένα, ὅπως εσύ, Πατέρα, εἶσαι ενωμένος μ' ἐμένα κι ἐγώ μ' ἐσένα. Να είναι κι αυτοὶ ενωμένοι μ' ἐμάς, κι ἔτσι ο κόσμος να πιστέψῃ ὅτι μ' ἔστειλες εσύ.

Ο Ναός της Συμφιλίωσης, άποψη του εσωτερικού. Παρεκκλήσι, στο Οικουμενικό Κέντρο, όπου στεγάζονται και τα γραφεία του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών. Έργο του Δανού αρχιτέκτονα Έρικ Μούλερ. Θυμίζει έναν κόσμο σε ταξίδι, αέρινο, γήινο και δεκτικό στο φως, κάτι μεταξύ σκηνης και карабиού. “Ναυς” είναι άλλωστε η Εκκλησία. Χαρακτηριστική εδώ και η προσπάθεια συμφιλίωσης και αρμονικής συνύπαρξης ποικίλων εικαστικών τρόπων σε διαφορετικές χριστιανικές παραδόσεις. (Σ.τ.Επιμ.)

3.5. ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΗ

Το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης στη σύγχρονη πραγματικότητα

Παλιά καθολική εκκλησία έχει μετατραπεί σε χώρο κατοικίας.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΗ

[...] Στις παραδοσιακές κοινωνίες, η δημόσια σφαίρα ήταν διογκωμένη και κάλυπτε ολόκληρη τη ζωή του ανθρώπου. Στη νεώτερη κοινωνία, αναπτύσσεται η ιδιωτική σφαίρα προς την οποία μετακινείται η βαθμιαία και η θρησκεία. Αυτό σημαίνει ότι η θρησκεία γίνεται προσωπική και ιδιωτική υπόθεση και παύει να λειτουργεί υποχρεωτικά και κρατικά... «Ιδιωτική υπόθεση» δεν σημαίνει «ατομική υπόθεση», αλλά ελεύθερη αποδοχή κάποιου πράγματος που δεν επιβάλλεται από το κράτος (ή την κοινότητα). Στο θρησκευτικό πεδίο, ο πολίτης είναι ελεύθερος να θρησκεύει ή να μην θρησκεύει, ή να επιλέγει τη θρησκεία που θέλει. Με αυτήν την έννοια, το ιδιωτικό δεν αντιπαρατίθεται στο συλλογικό, διότι οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες μπορούν να πραγματοποιούνται συλλογικά και κατ' επέκταση κοινωνικά. Όταν οι άνθρωποι συναθροίζονται για να λατρεύσουν το

Θεό τους λειτουργούν συλλογικά και η θρησκεία έχει πάντα μια κοινωνική διάσταση που μπορεί να εκφραστεί με ποικίλους τρόπους. Εξάλλου, στον ιδιωτικό χώρο ανήκει και η περίφημη κοινωνία πολιτών που μπορεί να δραστηριοποιηθεί προς πάσα κατεύθυνση και με ορατά και επιτυχημένα αποτελέσματα.

Νίκη Παπαγεωργίου, «η Εκκλησία και η εκκοσμίκευση», Δημοσίευση: 12 Ιουνίου 2007.

Ανακτημένο: <http://www.ec-patr.org/youth/papageorgiou.htm>

Εκκλησίες στην Ιταλία που έχουν μετατραπεί σε τράπεζες, γκαλερί, θέατρα, μέχρι και συνεργεία αυτοκινήτων.

Πηγή: <http://internetistas.actlogic.net/%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BF-%CF%80%CE%BD%CE%B5%CF%8D%CE%BC%CE%B1/>

Θρησκευτικότητα και θρησκευτικά σύμβολα στον δημόσιο χώρο

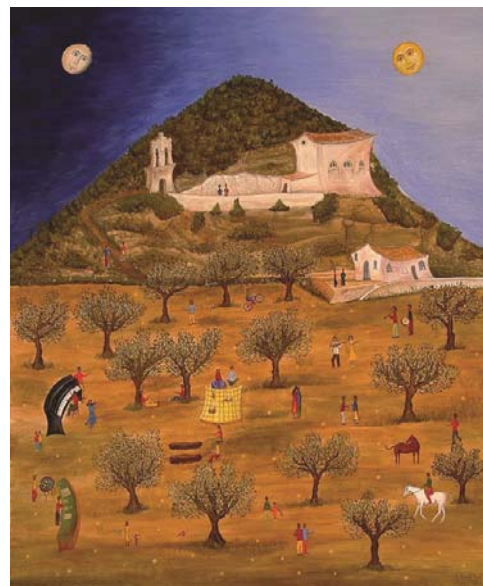
[...] Κάτω από την επίδραση κοσμικών διανοούμενων της πρώιμης φάσης της νεωτερικότητας (λ.χ. ο J. Lock) η θρησκεία θεωρήθηκε πλέον ότι ανήκει αποκλειστικά στον ιδιωτικό χώρο (τον χώρο εκείνο όπου κυριαρχεί η προσωπική επιλογή και τα ατομικά ή συλλογικά πιστεύω), ενώ ο δημόσιος χώρος ταυτιζόταν ακόμη αποκλειστικά με την κρατική εξουσία, όπου εξακολουθούσε σε ορισμένο βαθμό να διακρίνεται από το στοιχείο της επιβολής και του καταναγκασμού. Έπειτα από συνεχείς αμφιταλαντεύσεις, πισωγυρίσματα αλλά και βήματα προόδου η (γαλλική, ειδικά) νεωτερικότητα διαμόρφωσε τελικά έναν δημόσιο χώρο (την περίφημη laïcité, την ουδετεροθρησκία) ο οποίος στο βαθμό που εγγράφεται στο πλαίσιο διάκρισης ανάμεσα σε ιδιωτικό και

δημόσιο, ώφειλε να παραμένει εξάπαντος ουδέτερος απέναντι σε κάθε μορφή θρησκευτικής παράδοσης. Για την laïcité, κατεξοχήν ιερός και άβατος τόπος για κάθε μορφής και προέλευσης θρησκεία θεωρήθηκε το σχολείο, και μάλιστα το δημόσιο σχολείο (κατ' αντιδιαστολή προς το καθολικό ιδιωτικό σχολείο). Η διπλή αυτή διάκριση μεταξύ κρατικής και ιδιωτικής σφαίρας δεν έμελλε ωστόσο να αποτελέσει και το τελικό στάδιο της ... της οργάνωσης του κοινωνικού βίου. Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη με την κυριαρχία της εικόνας, η ανάδυση της κοινωνίας της πληροφορίας και των πολιτών... θα οδηγήσουν στην ανάγκη προσδιορισμού ενός νέου χώρου που διακρίνεται τόσο από την κρατική σφαίρα όσο και από την ιδιωτική. Παρά τις περί του αντιθέτου επιδιώξεις η revanche της θρησκείας, η δυναμική επανεμφάνισή της, συχνά μάλιστα με βίαιο τρόπο (πρβλ. Ισλάμ) ιδιαίτερα μάλιστα ... στην Ευρώπη και την Αμερική, ανέδειξε την ανεπάρκεια του διπολικού μοντέλου [...]. Έτσι θα αρχίσει να διαμορφώνεται πλέον ο δημόσιος χώρος, ως ένας χώρος διακριτός τόσο απέναντι στην κρατική εξουσία [...] όσο και απέναντι στην ιδιωτική σφαίρα [...] ως ένας χώρος δηλαδή όπου διακρίνεται για την πολυεπίπεδη [...] ουδετερότητά του και για την δυνατότητα που δίνεται σε κάθε ιδεολογία, θρησκευτική πίστη κλπ. να συμβάλλει ισότιμα με θεωρήσεις οι οποίες προβάλλουν επιμέρους μοντέλα ερμηνείας του κόσμου, στο βαθμό που κάθε μια από αυτές επιδεικνύει σεβασμό έναντι της ελευθερίας του κάθε διαφορετικού.[...]

Εισήγηση του Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ιγνατίου στο συνέδριο με θέμα "Εκκλησία και Αριστερά" Θεσσαλονίκη, 22-23/1/2013. Δημοσίευση: Τετάρτη, 23 Ιανουαρίου, 2013. Ανάκτηση:

<https://imd.gr/articles/0/0/645>

Μπάμπης Πυλαρινός. Αριστερά: Στο δρόμο για την Ανάσταση. Δεξιά: Το πανηγύρι του Άγιου Λύπιου στη Ζάκυνθο την Κυριακή του Θωμά.

Η ποιμαντική στα χρόνια της Εκκοσμίκευσης.

[...] Η σύγχρονη φιλελεύθερη κοινωνία αποξενώνει τους ανθρώπους στο βαθμό που αποθαρρύνει τις μακροχρόνιες δεσμεύσεις, καθώς θεωρεί πως έτσι προστατεύονται καλύτερα τα δικαιώματά τους. Όλοι νοιώθουν πιο ελεύθεροι και πιο ευέλικτοι και η κοινωνία ανάγεται σε ένα αχανές

super-market της επιθυμίας, στο οποίο ο καθένας ενθαρρύνεται να εισέλθει μόνος και να περιπλανηθεί αποκομίζοντας ό,τι θεωρεί πως ο κόσμος του οφείλει.

Οι ενορίες δεν μοιάζουν να συνιστούν τις ευχαριστιακές συνάξεις που αποσκοπούν στη λατρεία του αληθινού Θεού, ούτε καλλιεργούν στην πράξη την αγάπη και το ενδιαφέρον για τον πάσχοντα αδελφό. Θυμίζουν περισσότερο κέντρα εξυπηρέτησης θρησκευτικών αναγκών, στα οποία ούτε ο ιερέας ούτε ο πιστός εκπλήσσονται πλέον από το γεγονός πως δεν ξέρουν τίποτε ο ένας για τον άλλο και δεν επιθυμούν και να κάνουν κάτι για αυτό. Αυτό που προέχει είναι να εξυπηρετηθεί η τρέχουσα ανάγκη, να βαπτισθεί το παιδί, να εκδοθούν τα σχετικά χαρτιά για το γάμο και να κανονιστούν τα σχετικά με την τελετή, να γίνει το μνημόσυνο του αγαπημένου νεκρού, να κανονισθεί ο αγιασμός, το ευχέλαιο, να γίνει η δωρεά και να αναγραφεί κάπου στο ναό το όνομα του δωρητή. Το τι νοηματοδοτεί όλες αυτές τις πρακτικές, τι τις συνέχει, πώς ενσωματώνονται μέσα στον γενικό εκκλησιαστικό βίο, αλλά και στην προσωπική πορεία του κάθε χριστιανού, είναι ένα ερώτημα που δεν τίθεται σχεδόν ποτέ.

π. Ευάγγελος Γκανάς, «Η ποιμαντική στα χρόνια της Εκκοσμίκευσης», *Θεολογία* 2 (2010). Ανακτήθηκε από : <http://www.ecclesia.gr/greek/press/theologia/index.asp>

Ορθόδοξη παράδοση και εκκοσμίκευση

Η ζωή των χριστιανών στον κόσμο

«Οι Χριστιανοί δεν ξεχωρίζουν από τους άλλους ανθρώπους στην γλώσσα ομιλίας, ούτε στις συνήθειες. Ούτε κατοικούν σε δικές τους ξεχωριστές πόλεις, ούτε χρησιμοποιούν κάποια γλωσσική διάλεκτο διαφορετική, ούτε ζουν με «περίεργο» τρόπο! Δεν έχουν επινοήσει κάποιο «παράξενο» τρόπο ζωής στηριγμένοι στην ανθρώπινη περιέργεια, ούτε και προΐστανται όπως μερικοί μιας ανθρώπινης διδασκαλίας. Κατοικούν σε ελληνικές ή βαρβαρικές πόλεις, όπως συνέπεσε ο καθένας, και διαβιούν με τις τοπικές συνήθειες και τον τρόπο ενδυμασίας και τροφής του κάθε τόπου ενώ συγχρόνως γίνεται φανερή η θαυμαστή και αξιοπρόσεκτη συμπεριφορά τους.

Ζουν στην δική τους ο καθένας πατρίδα αλλά ως πάροικοι. Μετέχουν σε όλα τα κοινά ως πολίτες και υπομένουν τα πάντα, όμως σαν να ήσαν ξένοι. Η ξενιτειά είναι πατρίδα τους και η πατρίδα τους ξενιτειά. Παντρεύονται όπως όλοι και γεννούν παιδιά αλλά δεν τα σκοτώνουν. Γήινοι άνθρωποι είναι αλλά δεν ζουν με ζωώδη τρόπο. Διαβιούν στην γη αλλά έχουν το πολίτευμα στον ουρανό. Υπακούουν στους κρατικούς νόμους αλλά με τον τρόπο ζωής τους ξεπερνούν τους νόμους. Αγαπούν τους πάντες έστω κι αν διώκονται από όλους. Αγνοούνται και κατακρίνονται από πολλούς, φονεύονται αλλά «ζωοποιούνται». Γίνονται φτωχοί από πεποίθηση και «πλουτίζουν» τους άλλους. Στερούνται σχεδόν των πάντων αλλά δίνουν σε όλους. Περιφρονούνται από τους ανθρώπους αλλά γίνεται δόξα γι' αυτούς η περιφρόνηση. Συκοφαντούνται αλλά δικαιώνονται. Χλευάζονται και αυτοί ευλογούν. Υβρίζονται και τιμούν. Ενώ κάνουν το καλό, τιμωρούνται ως κακοί· όταν όμως τιμωρούνται χαίρουν γιατί έτσι αποκτούν την «έν Χριστώ» ζωή. Οι Ιουδαίοι τους πολεμούν ως αλλόφυλους και οι ειδωλολάτρες τους διώκουν, και αυτοί που τους μισούν δεν μπορούν να προσδιορίσουν την αιτία της έχθρας τους.

Να το πω απλά: Ό,τι είναι για το σώμα η ψυχή, είναι και για τον κόσμο οι Χριστιανοί. Όπως είναι διάχυτη σ' όλο το σώμα η ψυχή, με τον ίδιο τρόπο είναι και οι Χριστιανοί στον κόσμο.

Κατοικεί στο σώμα η ψυχή αλλά δεν είναι στοιχείο του σώματος· και οι Χριστιανοί κατοικούν στον κόσμο αλλά δεν είναι του κόσμου».

Προς Διόγνητον επιστολή, ΡG02. (Απόδοση στα νέα ελληνικά).

Από την Αγία Γραφή: Οι χριστιανοί στον κόσμο

«Μην προσαρμόζεστε στη νοοτροπία αυτού του κόσμου, αλλά να μεταμορφώνεστε συνεχώς προς το καλό, αποκτώντας το νέο φρόνημα του πιστού. Έτσι θα μπορείτε να διακρίνετε ποιο είναι το θέλημα του Θεού, το καλό και αρεστό στο Θεό και τέλειο».

Ρωμ 12, 2.

«Να τα εξετάζετε όλα και να κρατάτε ό,τι είναι χρήσιμο»

Α΄Θεσ 5, 21.

Σπύρος Παπαλουκάς, «Σαντορίνη», λάδι σε μουσαμά, 75x187 εκ., Εθνική Πινακοθήκη.

Ο μονόλογος του Ανακαινιστή

Αγάπη μου είναι η Εκκλησία
Πάνω στο θολό ποτάμι των αναμνήσεων
Πλάι στο νεκροταφείο με τους τενεκεδένιους σταυρούς,
τ' αστέρι από κόντρα πλακέ παν' απ' τα λείψανα
των ελπίδων που πέθαναν παράκαιρα.
Τοιχογραφίες ανακαινίζω με το φόβο
ότι άρχισα πολύ αργά μαζί τους ν' ασχολούμαι.
Μόνο τα ερείπια μας κάνουν πιο ανθρώπινους,
μόνο το πέρασμα του χρόνου ανακαλύπτει την αξία
αυτού που καταστράφηκε από τη θέληση των ανίδεων.

Νοτίζουν οι άγγελοι στην πτήση τους
και τα φτερά τους είναι πεταμένα στο σκουπιδαριό.

Στη θέση τους ζωγραφίζουν καρδούλες παχουλές .
Τι δηλαδή, σύμβολο της δικιάς μας της ζωής
παν' απ' τη ζωγραφιά της Δευτέρας Παρουσίας
θε ν' απομείνει το: «Από δω πέρασαν ο Μίσα και η Μάσα»;
Τι δηλαδή, πατάτες και λουκάνικα,
σ' ελεεινή αυταρέσκεια σκορπισμένα, το Θεό
θ' αντικαταστήσουν για πάντα στους ανθρώπους;

Είπα και ξαναλέω: εγώ ειμ' ο Θεός, και εννοώ την τέχνη.
Η τέχνη είναι που σιγά – σιγά μας σήκωσε κάποτε όρθιους
εμάς τους τριχωτούς που στα τέσσερα σερνόμασταν,
αυτή μας εμποδίζει και τώρα μαλλιά να γεμίσουμε ξανά
και να πηδάμε στα τέσσερα όπως κάποτε ·
και θλίβομαι πικρά, σας λέω τίμια,
το πως στην Εκκλησιά ο τριχωτός μου συγκαιρινός,
χωρίς να σκυθρωπιάζει διόλου για τις τρίχες του,
τα λόγια κακοχάραξε: «Θεός δεν υπάρχει. Ανία και πλήξη»
Ε! λωλέ, υπάρχει η Εκκλησιά, σ' αυτό συνίσταται ο Θεός.
Πλέει η Εκκλησιά μ' ατάραχη ομορφιά,
από λευκή μυζήθρα καμωμένη ή από χιόνι,
αμνησικάκη, όμοια βασίλισσα – νεράιδα - ,
της πασχαλιάς κουλούρα στο τραπέζι του λαού
αστράφτει, την προστυχιά ξεχνώντας.
Κι όταν ο καιρός είναι καλός
το ποτάμι, σαν κρυφός μου ομότεχνος,
κάνει της Εκκλησιάς αντίγραφο, και λάμπουν
δυο Εκκλησιές, χιονόλευκη εικόνα δίπτυχη,
η μια μες το νερό, στο λόφο η άλλη. [...]
Να καθαρίζεις την αιωνιότητα είναι σα να καθαρίζεις τον εαυτό σου.
Το διαλυτικό μου όλη τη λάσπη της ψυχής ξεπλένει
και το πινέλο μου σας επιστρέφει στο Θεό·
κι ο γιόκας ο δικός μου – όχι κάποιων άλλων –
μπήγει τις φωνές στις Θεομήτορες τα χέρια...

Γευγκένι Γεφτουςένκο, «Ο μονόλογος του Ανακαινιστή», μτφρ. από τα ρωσικά Γιάννης Μότσιος, *Σύναξη*,
τεύχ. 1, σελ. 68.

Οι συνέπειες της εκκοσμίκευσης σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο

Συνέπειες της εκκοσμίκευσης στην κοινωνία

«Η επιλογή της προγραμματικής εκκοσμίκευσης καθιστά τις κοινωνίες πνευματικά και ηθικά φτωχότερες. Τις απομακρύνει από το θρησκευτικό εκείνο βάθος από το οποίο θα μπορούσαν να αντλήσουν πολύτιμα υπαρξιακά και ηθικά αποθέματα. Ο χώρος της χριστιανικής πίστης αποτελεί

ανεξάντλητη πηγή αξιών, συμβόλων, εικόνων, και οραμάτων, που εμπλουτίζουν τόσο την ανθρώπινη ζωή όσο και τη δημόσια συζήτηση. Για παράδειγμα, όταν συζητάμε για τα έμβρυα, την ευγονική, και τη χρήση ανθρώπινου γενετικού υλικού, για το εάν θα ενθαρρύνουμε ή όχι τις μεταμοσχεύσεις και υπό ποιους όρους, ή για το εάν θα επιτρέψουμε την ευθανασία, όταν αναρωτιόμαστε για το πώς θα μεταχειριστούμε τους φυλακισμένους, τους πρόσφυγες, τους μετανάστες, τους άνεργους, ή τους άπορους, όταν καλούμαστε να επιλέξουμε ανάμεσα στην ειρήνη και τον πόλεμο, ή ανάμεσα στον φασισμό και τη δημοκρατία, θα ήταν ασύνετο να θέσουμε τη χριστιανική πίστη εκτός της δημόσιας συζήτησης, και τούτο όχι μόνο διότι πολλοί πολίτες διαμορφώνουν τις απόψεις και τη στάση τους ως προς τα παραπάνω με βάση, ή σε διάλογο με τη χριστιανική πίστη, αλλά και διότι ο ίδιος ο πολιτισμός της Ευρώπης βασίζεται εν πολλοίς στους πυλώνες της χριστιανικής και της ουμανιστικής παράδοσης (εκ των οποίων η δεύτερη απορρέει εν μέρει από την πρώτη). Ο Χάμπερμας έχει δίκιο όταν, έχοντας κατά νουν κυρίως τον χριστιανισμό, επισημαίνει ότι '[...] είναι προς το συμφέρον και του ίδιου του συνταγματικού κράτους να προστατεύει τις πολιτισμικές πηγές που τροφοδοτούν την κανονιστική συνείδηση και την αλληλεγγύη των πολιτών'. Ο αποκλεισμός της χριστιανικής θρησκείας από τον δημόσιο χώρο θα σήμαινε όχι μόνο μια ακρωτηριασμένη δημοκρατία, αλλά και μια Ευρώπη αποκομμένη από πηγές που αρδεύουν τον πολιτισμό της».

π. Δημήτριος Μπαθρέλλος (2016), *Οι χριστιανοί στους χρόνους της μετα-εκκοσμίκευσης*, Αθήνα: Εν πλω, σελ. 70-71.

Κείμενο – Απόφαση του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της Γαλλίας (ρεπορτάζ):

«Πλήρης ανατροπή στα όσα γνωρίζαμε ως τώρα σχετικά με το μπουρκίνι είναι η απόφαση του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της Γαλλίας, το οποίο διέταξε την αναστολή της απαγόρευσης του μπουρκίνι στην πόλη Βιλνέβ-Λουμπέ. Πρόκειται για μία από τις περισσότερες από τις 20 γαλλικές πόλεις που είχαν απαγορεύσει το ολόσωμο μαγιό, το οποίο φορούν χιλιάδες μουσουλμάνες γυναίκες.

Το Συμβούλιο του Κράτους χαρακτηρίζει την απαγόρευση του μπουρκίνι σοβαρό και παράνομο περιορισμό των θεμελιωδών ατομικών ελευθεριών...».

Δημοσίευση: Pressroom, 26/08/2016.

Ανάκτηση από: <http://www.thepressroom.gr/diethni/xanaforeste-ta-mpouyrkini-apofasi-anatropi-tis>

Το μπουρκίνι ως κοινωνικό πρόβλημα και ως έκφραση θρησκευτικής ελευθερίας.

Κριτική στάση απέναντι στην εκκοσμίκευση

Απόφαση Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Λουξεμβούργο, 31 Μαΐου 2016

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα στην υπόθεση C-157/15:

(Samira Achbita και Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding κατά G4S Secure Solutions NV)

Κατά την εκτίμηση της γενικής εισαγγελέα Kokott, μπορεί να γίνει δεκτή η απαγόρευση της μαντίλας εντός επιχείρησης. Εάν η απαγόρευση στηρίζεται σε γενικό κανόνα επιχείρησης ο οποίος **δεν επιτρέπει εμφανή πολιτικά, φιλοσοφικά και θρησκευτικά σύμβολα στον χώρο εργασίας**, μπορεί να δικαιολογείται, προκειμένου να εφαρμοσθεί η θεμιτή πολιτική θρησκευτικής ουδετερότητας και ουδετερότητας ως προς τις πεποιθήσεις την οποία επιδιώκει ο εργοδότης.

Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/29473>

Σχέσεις κράτους – εκκλησίας

«Η ίδια η συμπεριφορά της διοίκησης της Εκκλησίας, η νοοτροπία της και οι απαιτήσεις της θέτουν επιτακτικά το ζήτημα αλλαγής των σχέσεων αυτών (σημ. σχέσεων Κράτους – Εκκλησίας). Εμφανίζεται να εκπροσωπεί κοινωνικές ιδέες και νοοτροπίες που είναι ξεπερασμένες στην εποχή μας. Το σημαντικό είναι ότι οι αντιλήψεις που εκπροσωπεί τις περισσότερες φορές είναι συντηρητικές κοινωνικές ή ηθικιστικές αντιλήψεις, οι οποίες στην πραγματικότητα δεν έχουν καμιά σχέση με την ίδια τη διδασκαλία του Χριστιανισμού. Έχοντας όμως ως τακτική να μη διαλέγεται με κανένα, αναπαράγει εσωτερικά τις αντιλήψεις της, μάλιστα με την απειλή της τιμωρίας εκείνων που θα ήθελαν να διαφοροποιηθούν. Γι' αυτό λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στις κοινωνικές εξελίξεις. Ο λόγος αυτός είναι από τους πιο σοβαρούς για να προχωρήσει ο χωρισμός του κράτους από την εκκλησία. Ο χωρισμός θα βοηθήσει και την ίδια. Θα αναγκαστεί εκ των πραγμάτων να διαλεχθεί ρεαλιστικά με τη σύγχρονη εποχή και να

απαλλαγεί από το βυζαντινό και εθνικό σύνδρομο, που σε ορισμένες περιπτώσεις την οδηγεί σε εθνικιστική ρητορεία ή σε απομάκρυνση από τον πνευματικό σκοπό της.

Ι. Πέτρου, «Άνθρωπος, Κράτος, Εκκλησία: Προβληματισμοί για την αναγκαιότητα νέας ρύθμισης των σχέσεων Κράτους-Εκκλησίας», *Καθ' οδόν* 15, Μάιος 1999, σελ. 22-23.

Χωρισμός εκκλησίας –κράτους ή εκκλησίας –κοινωνίας;

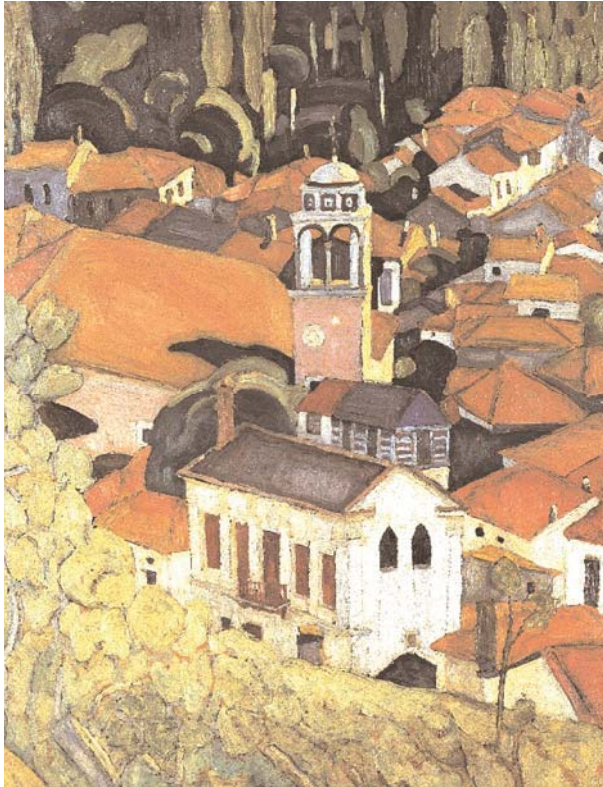
«Το συμπέρασμα που εξάγεται από τη μελέτη του δημόσιου λόγου σχετικά με το ζήτημα είναι ότι, συνήθως όταν εκφράζεται αίτημα 'χωρισμού' εκκλησίας –κράτους στην Ελλάδα (νύξεις, προβλήματα, καταγγελίες, προτάσεις, λύσεις), εκφράζεται περισσότερο μια επιθυμία χωρισμού εκκλησίας – κοινωνίας και πλήρους περιθωριοποίησης της εκκλησιαστικής πίστης του λαού από τον δημόσιο χώρο, παρά μια νομοθετική διαστολή των αρμοδιοτήτων και εξουσιών της εκκλησίας και του κράτους, αυτό που θα ήταν δηλαδή ο χωρισμός. [...] Έτσι, η φράση 'χωρισμός εκκλησίας – κράτους' λειτουργεί περισσότερο ως ένα παρελκυστικό σύνθημα για πολώσεις σε παραταξιακούς πολέμους αξιών, παρά ως συγκεκριμένο και με ακρίβεια καθορισμένο πολιτικό και θεσμικό αιτούμενο».

Σωτήρης Μητραλέξης (2015), *Απελευθέρωση της Εκκλησίας από το Κράτος: Οι Σχέσεις Εκκλησίας – Κράτους και η μελλοντική μετεξέλιξή τους*, Αθήνα: Manifesto, σελ.10-11.

Σπύρος Βασιλείου, *Ακρόπολη*.

[Μπορούμε να φανταστούμε μια πόλη δίχως τα ιερά της;]

Σπύρος Παπαλουκάς, «Καμπαναριό και κόκκινες στέγες», 1925. Λάδι σε χαρτόνι, 51x61 εκ., Ιδιωτική Συλλογή.

Τὰ Χριστούγεννα

Εἶναι μέρα χαρμόσυνη τούτη·
ἐγεννήθη τοῦ κόσμου τὸ φῶς.
Χαίρετ' ὅποιος μεγάλα ἔχει πλούτη,
τραγουδάει καὶ χορεύει ὁ φτωχός.

Τὰ παιδιά μὲ ἀνυπόμονους κρότους
τὴν καινούρια ζητοῦν φορεσιά,
ποῦχαν φτάσει νὰ ἰδοῦν στ' ὄνειρό τους,
ποῦχε ἡ μάνα ἐτοιμάσει γι' αὐτά.

Χαίροντ' ὅλοι – τὸ βλέπω –
ἀλλ' ἐσβύστη ἀπὸ κρύα παγωμένη πνοή
σταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἡ Πίστη,
κ' εἶναι τώρα ἡ χαρά τους τυφλή.

Στὰ σκοτάδια τοῦ κόσμου μιὰ μέρα
πάλι ἐκείνη σὰν τ' ἄστρο ἄς φανῆ,
ποὺ τοὺς Μάγους ὠδήγησε πέρα
νὰ λατρέψουν τὸ οὐράνιο παιδί.

Γεράσιμος Μαρκοῦρας (1826-1911)